

in enkele vooraanstaande Joodse kringen meteen al de neiging naar voren, zich ietwat te effaceren; die neiging sloot aan bij de opvatting dat het voor Joden in het algemeen verstandig zou zijn, zich op de achtergrond te houden; men kan daar een vorm van zelfdiscriminatie in zien. Die zelfdiscriminatie was de oprichters van de Unie niet onwelkom. Dat bleek al toen de opperrabbijn van Groningen, S. Dasberg, enkele dagen na de oprichting van de Unie (hij had er zich meteen bij aangesloten) met Homan de vraag ging bespreken hoe de Joden zich tegenover de Unie dienden op te stellen; gewoon lid worden als alle andere Nederlanders, had Homan geantwoord, maar hij had het onwenselijk genoemd dat Joodse organisaties publiekelijk of door middel van circulaire's op aansluiting zouden aandringen, en voorts gezegd dat financiële bijdragen uit Joodse kring 'niet overdreven en opvallend groot' moesten zijn: zij dienden 'normaal middelmatig' te blijven.¹ Inderdaad zei Homan eind december tegen een Duitse relatie dat aan een Joodse zakenman die het hoge bedrag van f 20 000 was komen aanbieden, 'sofort geantwortet (war), dass er das Geld sofort wieder einstecken solle'; de man in kwestie, had Homan gezegd, kon wèl met betaling van zijn normale contributie lid worden en, had Homan verzucht: 'die Juden sind jetzt natürlich schwerlich zu entfernen.'²

Dat laatste had Homan ook al persoonlijk ervaren. Kort nadat aan de Technische Hogeschool te Delft en de Rijksuniversiteit te Leiden zo treffend geprotesteerd was tegen de uitsluiting van de Joodse universitaire docenten, had Homan op eigen initiatief een bezoek gebracht aan opperrabbijn Dasberg. Hij bracht toen, aldus Dasberg, 'de vaag geuite gedachte' naar voren dat Joden het lidmaatschap van de Unie zouden neerleggen³; tegen zijn Duitse relatie zei Homan korte tijd later, zich minder vaag uitdrukkend, 'dass die Juden nicht mehr in die Unie gehörten', aangezien zij 'durch ihre Anwesenheit in der Unie das Vertrauen der deutschen Obrigkeit in das reine Niederländertum unterminieren.'⁴

Vaag of niet, Dasberg had wel begrepen wat Homan bedoelde en de Groninger opperrabbijn had aan het lid van het Driemanschap duidelijk gemaakt,

¹ Brief, 30 juli 1940, van S. Dasberg aan de voorzitters der Israëlietische kerkgenootschappen (Doc I-1798 A). Omstreeks midden september '40 werd op een bijeenkomst van de gewestelijke secretarissen in Den Haag een richtlijn doorgegeven die op een kaderbijeenkomst in Alkmaar aldus samengevat werd: 'Uit opportunistisch oogpunt kunnen momenteel de Israëlieten geen functies bekleden bij de Nederlandse Unie' (verslag, z.d., van een bespreking te Alkmaar, 23 september 1940 (Nederlandse Unie, 36 c)). ² *Stimmungsbericht* 2/41 (ca. 10 jan. 1941), p. 11.

³ Brief, 23 april 1941, van S. Dasberg aan J. Linthorst Homan (Doc I-1798 A).

⁴ *Stimmungsbericht* 2/41, p. 11-12.